

Чигрине, Чигрине... (скорочено)

Тарас Шевченко

Чигрине, Чигрине,
Все на світі гине,
І святая твоя слава.
Як пилина, лине
За вітрами холодними,
В хмарі пропадає.
Над землею летять літа,
Дніпро висихає.
Розсипаються могили.
Високі могили —
Твоя слава... і про тебе,
Старче малосилий,
Ніхто й слова не промовить,
Ніхто й не покаже,
Де ти стояв? чого стояв?
І на сміх не скаже!!
За що ж боролись ми з ляхами?
За що ж ми різались з ордами?
За що скородили списами
Московські ребра?? засівали,
І рудою поливали...
І шаблями скородили.
Що ж на ниві уродилось??!
Уродила рута... рута...
Волі нашої отрута.
А я, юродивий, на твоїх руїнах
Марно сльози трачу; заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала.
А надію...
Вітер по полю розвіяв,
Хвиля морем рознесла.
Нехай же вітер все розносить
На неокраєнім крилі.
Нехай же серце плаче, просить

Святої правди на землі.
Чигрине, Чигрине,
Мій друже єдиний,
Проспав єси степи, ліси
І всю Україну.
Спи ж, повитий жидовою.
Поки сонце встане.
Поки тії недолітки
Підростуть, гетьмани.
Помолившись, і я б заснув...
Так думи прокляті
Рвуться душу запалити.
Серце розірвати.
Не рвіть, думи, не паліте!
Може, верну знову
Мою правду безталанну.
Моє тихе слово.
Може, викую я з його
До старого плуга
Новий леміш і чересло.
І в тяжкі упруги...
Може, зорю переліг той,
А на перелозі...
Я посію мої сльози,
Мої щирі сльози.
Може, зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідять сукровату,
І наллють живої
Козацької тії крові.
Чистої, святої!!!
Може... може... а меж тими
Меж ножами рута
І барвінок розів'ється —
І слово забуте,
Моє слово тихосумне,
Богобоязливе,
Згадається — і дівоче
Серце боязливе

Стрепенеться, як рибонька,
І мене згадає...
Слово моє, сльози мої,
Раю ти мій, раю!
Спи, Чигрине, нехай гинуть
У ворога діти.
Спи, гетьмане, поки встане
Правда на сім світі.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Т. Шевченкові довелося покинути Україну ще в п'ятнадцятирічному віці. Коли він отримав волю, освіту, роботу й повернувся на батьківщину, то був уражений у саме серце — там панувала ще більша неволя, кріпосницькі порядки стали ще жорстокішими, а славна гетьманська столиця Чигирин перетворилася в руїни, заросла травою. Забулися волелюбні козацькі традиції.

Поет висловлює надію на те, що він своїм гарячим поетичним словом зможе "викувати до старого плуга новий леміш і чересло", тобто розбудить громадську думку, спонукає до дії. Йому хочеться, щоб до байдужої, "гнилої" крові влили живу, чисту, святую козацьку, яка розбудить волю. Він сподівається, що все-таки "встане правда на сім світі".